

हिमाचले मन्त्रिमण्डलस्य
तिस्रः उपसमितयः
निर्मिताः, अनेकानि पदानि
पूरयितुम् अनुमोदनम्

उपमुख्यमन्त्रिणः
मुकेश-अग्रिहोत्रिणः
धर्मपत्न्याः निधनम्

रामस्य राज्याभिषेकात् परम्
ऋषिभिः सह वार्तालापः।
(प्रथमः सर्गः) रामस्य
राज्याभिषेकात् परं तं
प्रतिनन्दितुं सर्वे मूनयः चतसृभ्यः
दिग्भ्यः अयोध्यां समागच्छन्

प्रमुखाः वार्ताः

फसल-बीमा-योजना,
संचननीति अपि च
न्यूनतमसमर्थनमूल्यं
समेत्य सर्वकारस्य नीतयः
भारतीय कृषकान् सशक्तं
कुर्वन्ति-राष्ट्रपतिः

आकाशवाणीवार्ताः

श्वेतपत्रे भारतीय
अर्थव्यवस्थामालक्ष्य
लोकसभायां चर्चा

लोकसभायां श्वेतपत्रे भारतीय
अर्थव्यवस्थामालक्ष्य देशस्य नागरिकाणामुपरि
एतस्याः प्रभावानधिकृत्य चर्चा समभवत्।
वित्तमन्त्री-निर्मला सीतारामन इत्यनया
लोकसभायाम् श्वेतपत्रं उपस्थापितम्। एन के
प्रेमचन्द्रन तथा टीएमसी नेता सौगत रायः
इत्येताभ्यां श्वेतपत्रस्य विरोधे एकः विकल्प-
प्रस्तावः प्रस्थापितः। वित्तमन्त्री निर्मला
सीतारामन इत्येषा प्रोक्तवती यत् दशवर्षेषु
भारतीयार्थव्यवस्थां क्षीण- अर्थव्यवस्थातः
शीर्ष-पञ्च-अर्थव्यवस्थासु प्रापणानन्तरमेव
सर्वकारेण पत्रमिदं समुपस्थापितम्। तथा
कथितं यत् श्वेतपत्रमिदं अनेन दायित्वेन सह
उपस्थाप्यते यत्र अर्थव्यवस्थायाः
वास्तविकप्रमाणानि भविष्यन्ति। श्रीमत्या
प्रतिपादितं यत् एतत् भारतस्य भावि-युवकानां
कृतेऽपि प्रमाणत्वम् आसादयति। अनेन
युवकाः ज्ञास्यन्ति यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदिनः
नेतृत्वे सर्वकारेण भारतस्य गौरवाय कथं
प्रयासाः विहिताः आसन्। तथा आरोपितं यत्
संयुक्त-प्रगतिशील गठबन्धन-सर्वकारस्य
कालावधौ कृष्णाङ्गारक-भ्रष्टाचारेण देशस्य
अर्थव्यवस्था गंभीरसंकटे समापतत्।
भ्रष्टाचारकारणात् राजकोषे षडाशीतिलक्ष-
कोट्यधिक-एककोटिमितात्मक-रुप्यकाणां
हानिः अभवत्। तथा कथितं यत् मोदिसर्वकारेण
कृष्णाङ्गारक-खण्डानां पारदर्शी-सघोषविक्रयः
सुनिश्चितः।

मुष्ठा-मुष्टि प्रतिस्पर्धा

विश्वविजेत्र्यौ निकहत जरीन अरुंधति चौधरी
इत्येते पञ्चसप्ततितमायाः स्टैंडना- मेमोरियल-
प्रतिस्पर्धायाः उपान्त्ये सम्प्रविष्टवत्यौ।
उपान्त्यचक्रे निकहत इत्येषा बुलगारियायाः
ज्लातिस्लावा चुकानोवा इत्येतां
सम्मुखीकरिष्यति, सहख अरुंधत्याः प्रतिस्पर्धा
स्लोवाकियायाः जेस्सिका त्रिबेलोवा इत्यनया
सह भविष्यति। अस्यां प्रतियोगितायां त्रिंशद्देशानां
त्रिंशताधिकाः प्रतिस्पर्धिनः भागं भजिष्यमाणाः
सन्ति।

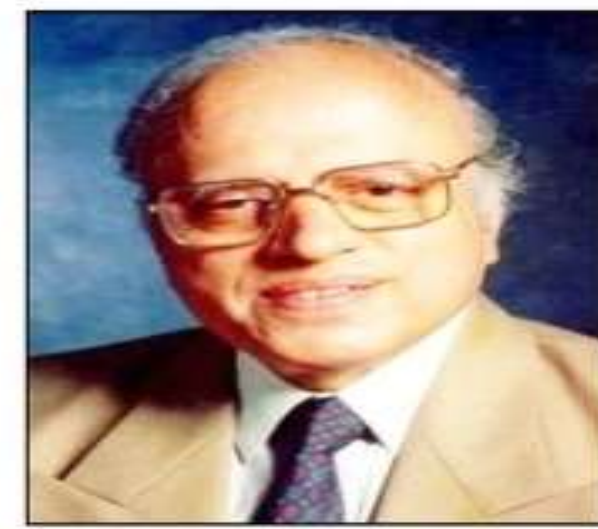
पी वी नरसिंहारावाय, चौधरीचरणसिंहाय,
एम. एस. स्वामीनाथनाय च देशस्य
सर्वोच्चसम्मानं भारतरत्नं दातुं घोषणा

पूर्व प्रधानमंत्री श्री पीवी नरसिंहा राव जी

पूर्व प्रधानमंत्री श्री चौधरी चरण सिंह जी

हरित क्रांति के जनक श्री एमएस स्वामीनाथन जी

हिमसंस्कृतवार्ताः, नवदेहली।
सर्वकारेण पूर्वप्रधानमन्त्रिणे पी
वी नरसिंहारावाय, कृषकाणां
विषये पूर्वप्रधानमन्त्रिणे
चौधरीचरणसिंहाय हरितक्रान्तेः
जनकाय एम. एस.
स्वामीनाथनाय च देशस्य
सर्वोच्चसम्मानं भारतरत्नं दातुं
घोषणा कृता। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना
सामाजिकान्तर्जालीय सन्देशे
सूचना प्रदत्ता। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना उक्तं यत् विशिष्ट-
विदुषा राजनेत्रा रावगुरुणा
स्वीयोत्कृष्टकार्यं देशाय
समर्पितम्। श्रीराबेन भारतं
आर्थिकरूपेण उन्नतं-समृद्धं-
आर्थिकवृद्धौ च सुदृढसंरचना
स्थापयितुं महत्वपूर्णभूमिकायाः

निर्वहणं प्रधानमन्त्रिणा
भारतस्य भाषाशिक्षायाश्च
क्षेत्रेषु योगदानं
श्रीरावगुरोः योगदानं
बहुपक्षीयधरोहरम् अस्ति।
श्रीमोदिना उक्तं यत् देशस्य
पूर्वप्रधानमन्त्रिणे चौधरी
चरणसिंहाय भारतरत्न-सम्मानं
प्रदास्यते। इदं सम्मानं देशस्य
कृते तस्य अतुलनीय
योगदानाय समर्पितमस्ति।
चौधरी चरणसिंहेन कृषकाणाम्
अधिकाराय कल्याणाय च
सम्पूर्णजीवनमर्पितमासीत्।
प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् चौधरी
चरणसिंहेन आपत्कालं विरुध्य
प्रशासनीय- कार्यं कृतम्।
प्रधानमन्त्रिणा एम् एस्

कृतमासीत्। स्वामीनाथाय भारतरत्नेन
उक्तं यत् सम्माने प्रसन्नता व्यक्तिकृता।
विदेशनीतेः श्रीमोदिना उक्तं यत् डॉ. एम.
एस स्वामीनाथनवर्येण
कृषिकृषकाणां च कल्याणे
उल्लेखनीयं योगदानं प्रदत्तम्।
तेन समाहानकाले कृषिक्षेत्रे
देशं आत्मनिर्भरं कारयितुम्
अपि च भारतीयकृषिक्षेत्रस्य
आधुनिकीकरणाय असाधारणं
प्रयासं कृतम्। नव प्रवर्तकरूपेण
तस्य बहुमूल्यकार्यं महत्वपूर्णं
प्रवदत्ता श्रीमोदिना प्रोदीरितं
यत् डॉ. स्वामीनाथनस्य दूरदर्शी
नेतृत्वेन भारतस्य कृषिकार्याणां
कायाकल्पं कृतम् अपि च
राष्ट्रस्य खाद्यसुरक्षा-समृद्धिः
चापि सुनिश्चिता।

उत्तराखण्डः हल्द्वानीहिसायां पिता पुत्रसहिताः
षट् जनाः मृताः, ३०० तः अधिकाः घातिताः

हल्द्वानी हिंसा । गुरुवासरे सायं हल्द्वानीनगरस्य
बानभूलपुरायां अतिक्रमणहरणविषये हिंसा अभवत्।
तदनन्तरं प्रशासनेन सायंकाले दुष्टानां पादौ गोलिका
मारितुं आदेशः दत्तः। हल्द्वानीहिसायां गोलिकाघातेन
षट् जनाः मृताः। नगरे निषेधाज्ञा कृता अस्ति।
हल्द्वानीनगरस्य बानभूलपुराक्षेत्रे मलिकस्य उद्याने
अवैधमदरसा धार्मिकस्थानं च ध्वस्तं कर्तुं गतं पुलिस-
प्रशासनदलम्, तदा स्थानीयजनाः आक्रमणं
कृतवन्तः। नगरदण्डाधिकारी ऋचासिंहः, रामनगरस्य
कोतवालः सहितं 300 तः अधिक पुलिसकर्मीणः
निगमकार्यकर्ता च शिलापातेन घातिताः
अभवन्। दुष्टाः बानभूलपुरा-पुलिस-स्थानम् अपि
दाधवन्तः। पुलिसजीपयानं, जेसीबी,
अग्निशामकयन्त्रं, द्विचक्रीयवाहनानि च सहितं ७० तः
अधिकानि वाहनानि दग्धानि। यदा अश्रुवायुगोलानि,
लाठीप्रहारं च कृत्वा अपि स्थितिः नियन्त्रणे न आगता
तदा अधिकारिणः प्रथमं स्वप्राणान् रक्षितुं स्थानात्

बानभूलपुरायाः अस्ति घटनैषा

पलायिताः आसन् ततः कथञ्चित् पुलिस-निगम-दलः
प्रस्थितः। प्रशासनेन दुष्टानां पादयोः दर्शने एव
गोलिकाप्रहारः करणीयः इति आदेशः दत्तः अस्ति।
गोलीक्षतेन पिता पुत्रसहिताः षट् जनाः मृताः। नगरे
निषेधाज्ञा कृता अस्ति। शिलापातस्य कारणेन प्रायः
१५० पुलिसकर्मचारिणः घातिताः अभवन्। पुलिसैः
अपि यष्टिकाप्रहारस्य आश्रयः कृतः परन्तु छदितः
शिलापातस्य मध्ये पुलिसकर्मचारिणां कृते कठिनम्
अभवत्। पुलिसस्य अन्तः आगमनं निवारयितुं दुष्टाः
वीथिषु पुरतः टायरं इत्यादिकं दह्य मार्गं अवरुद्धवन्तः।
पुलिसदृष्टैः सह व्यवहारं कुर्वती आसीत्, यदा
अपरपक्षे केचन जनाः बानभूलपुरा-पुलिस-स्थानकं
दग्धवन्तः। अधिकारिणां स्थानं त्यक्त्वा अनेतृत्वं
त्यक्ताः पुलिस-निगम-दलाः कथञ्चित् पलायितुं
समर्थाः अभवन्।

सुभाषितम्

धनिकः श्रोत्रियो राजा
नदी वैद्यस्तु पञ्चमः।
पञ्च यत्र न विद्यन्ते
न तत्र दिवसे वसेत्॥

भावार्थ- हां कोई सेठ, वेदपाठी विद्वान्,
राजा और वैद्य न हो और जहां कोई नदी न
हो, इन पांच स्थानों पर एक दिन भी नहीं
रहना चाहिए।

हिमसंस्कृतवार्ताः, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

हिमाचलमन्त्रिमण्डलस्य निर्णयः हिमाचले मन्त्रिमण्डलस्य तिस्रः उपसमितयः निर्मिताः, अनेकानि पदानि पूरयितुम् अनुमोदनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

हिमाचलप्रदेशस्य मन्त्रिमण्डलस्य गोष्ठी शुक्रवासरे मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः अध्यक्षतायां सम्पन्ना। सभायां बहवः बृहत् निर्णयाः कृताः। सभायां विविधविषयेषु मन्त्रिमण्डलस्य तिस्रः उपसमितयः निर्मातुं निर्णयः कृतः। मन्त्रिमण्डलस्य सभायां हिमाचलप्रदेशस्य १४ तमायाः विधानसभायाः बजटसत्रे दातव्यं राज्यपालस्य सम्बोधनं अनुमोदितम्। हिमाचलप्रदेश- राज्यचयन- आयोगस्य सन्दर्भे प्रक्रियायाः व्यापारसञ्चालनस्य च नियमनिर्माणस्य अपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदनं कृतम्। एतेन सह विघटितस्य हिमाचलप्रदेशस्य कर्मचारी-चयन-आयोगस्य हमीरपुरस्य अन्तर्गतं पुलिस-अनुसन्धानस्य कारणेन लंबितानां विविधपरीक्षापरिणामानां कानूनीपक्षस्य परीक्षणार्थं उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्रिणः अध्यक्षतायां मन्त्रिमण्डल- उपसमित्याः सङ्घटनस्य अनुमोदनं दत्तम्। अस्याः उपसमित्याः उद्योगमन्त्री हर्षवर्धन चौहानः, राजस्वमन्त्री जगतसिंहनेगी, लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः आयुषमन्त्री यादविन्द्रगोमा च सदस्याः भविष्यन्ति।

विभिन्नविभागैः आवंटितानां अनुबन्धे दत्तानां वा दीर्घकालं यावत् अप्रयुक्तानां राजस्वभूमिनां समीक्षायै राजस्वमन्त्रिणः जगतसिंहनेगिनः अध्यक्षतायां मन्त्रिमण्डलस्य उपसमित्याः सङ्घटनस्य निर्णयः मन्त्रिमण्डलेन कृतः। अस्यां उपसमितौ ग्रामीणविकास एवं पंचायतीराजमन्त्री अनिरुद्धसिंहः, लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः एवं नगरनियोजनं योजनामन्त्री राजेशधर्माणो सदस्याः भविष्यन्ति। एतेन सह विभिन्नविभागेषु अप्रयुक्तानां रिक्तभवनानां समीक्षायै ग्रामीणविकासस्य पंचायतीराजमन्त्रिणः अनिरुद्धसिंहस्य च अध्यक्षतायां मन्त्रिमण्डलस्य उपसमित्याः सङ्घटनस्य अपि निर्णयः कृतः अस्याः उपसमित्याः सदस्याः नगर- ग्रामनियोजनमन्त्री राजेशधर्माणो आयुषमन्त्री यादविन्द्र गोमा च भविष्यन्ति।

सोलनजनपदस्य बद्दी इत्यत्र उपमण्डलाधिकारी (सिविल) कार्यालयस्य उद्घाटनम् कर्तुमपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्। गोष्ठां सोलनजनपदस्य पट्टायां तथा कांगड़ाजनपदस्य पालमपुरे खण्डविकासकार्यालययोः उद्घाटनाय अनुमोदनं कृतम्। मन्त्रिमण्डलेन

हिमाचलप्रदेश- प्रशासनिकसेवानां अन्तर्गतं प्रत्यक्षनियुक्त्या पञ्च पदानि पूरयितुं निर्णयः कृतः। एतानि पदानि हिमाचलप्रदेशप्रशासनिक- सेवा-संयुक्त-प्रतियोगीपरीक्षायाः माध्यमेन पूरयिष्यन्ते। राजस्वविभागे तहसीलदारस्य नव पदानि नायब तहसीलदारस्य १९ पदानि च पूरयितुं मन्त्रिमण्डलेन निर्णयः कृतः।

सोलन मण्डलस्य बद्दी तहसीलस्य झाड़माजरीक्षेत्रे आवश्यकपदानां निर्माणेन सह नूतनं पट्टावृत्तस्य निर्माणमपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्। सभायां योजनाविभागे विभिन्नवर्गस्य सप्तपदानि प्रत्यक्षनियुक्त्या पूरयितुम् अपि अनुमोदनं दत्तम्। किन्नौर- लाहौल- स्पीति- जनपदयोः सहायकपर्यटनविकासपदाधिकारिणः कार्यालयानां सुचारुरूपेण कार्यानुष्ठानार्थं विभिन्नवर्गस्य षट् पदानाम् निर्माणं पूरणं च मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्। गोष्ठां मिशन वात्सल्य-योजनायाः अन्तर्गतं जिला बालसंरक्षण-अधिकारिणः चत्वारि पदानि पूरयितुं अपि निर्णयः कृतः।

लोकसेवा-आयोगस्य माध्यमेन पुलिसारक्षकाणां नियुक्तिः भविष्यति

राज्यसर्वकारः लोकसेवा-आयोगस्य माध्यमेन १२४३ पुलिसारक्षकाणाम् नियुक्तिं करिष्यति। एषा सूचना राजस्वमन्त्री जगतसिंह नेगी इत्यनेन दत्ता। सः अवदत् यत् भौतिकसत्यापनं पुलिसविभागेन भविष्यति। अस्मिन् तस्य नियमाः पुलिस-मुख्यालयेन निर्मिताः सन्ति। एतद् शीघ्रमेव कार्यान्वितं भविष्यति। अस्यां नियुक्तौ महिलानां कृते ३० प्रतिशतं आरक्षणं भविष्यति।

अनुबन्ध-(पट्टा) नियमेषु संशोधनम्, अधुना प्रतिवर्गमीटर १ रुप्यकस्य स्थाने ५ रुप्यकाणि गृहीतानि भविष्यन्ति

मन्त्रिमण्डलस्य गोष्ठां विमुखीकृतवनभूमिषु हिमाचलप्रदेशस्य अनुबन्ध (पट्टे) नियमे संशोधनार्थं अनुमोदनं दत्तं यत् प्रतिवर्गमीटर १ तः ५ रुप्यकाणि यावत् अनुमोदितम्। अधुना हिमाचले विपथितवनभूमिः यत्किमपि अनुबन्धे

गृहीयात् तत् प्रतिवर्गमीटर् ५ रुप्यकाणि भविष्यति। विपथनस्य अनुमोदनं केन्द्रसर्वकारस्य केन्द्रीय- पर्यावरण- वन- जलवायु- परिवर्तनमन्त्रालयात् प्राप्यते। २०१३ तमे वर्षे वृत्तदरस्य १० प्रतिशतं शुल्कं गृहीतम्। २०१६ तमे वर्षे प्रतिवर्गमीटर् १ रुप्यकाणि यावत् वर्धिता। अधुना सर्वकारेण अनुबन्ध (पट्टा) नियमे संशोधनं कृत्वा प्रतिवर्गमीटर् ५ रुप्यकाणि कृतम्। राजस्वमन्त्री जगतसिंहनेगी इत्यनेन उक्तं यत् पट्टे धनवृद्ध्या सर्वकारस्य राजस्वस्य वृद्धिः भविष्यति। गतवर्षे सर्वकारेण पट्टे अवधिः न्यूनीकर्तुं निर्णयः कृतः आसीत्। राज्यसर्वकारेण पट्टे भूमिग्रहणस्य अवधिः ९९ वर्षात् अधिकतमं ४० वर्षाणि यावत् न्यूनीकृता अस्ति।

जन्ममृत्युपञ्जीकरणाय दिसम्बरमासस्य प्रतीक्षां न भवति। राज्यस्य जनानां परिवारपञ्जीकायां जन्ममृत्युपञ्जीकरणार्थं दिसम्बरमासस्य प्रतीक्षां न कर्तव्या भविष्यति। अस्य विषये सर्वकारेण पञ्जायतराजनियमेषु परिवर्तनं कृतम् अस्ति। राजस्वमन्त्री जगतसिंह नेगी उक्तवान् यत् अधुना जनाः यदा इच्छन्ति तदा पंचायतपञ्जीकायां जन्ममृत्युपञ्जीकरणं कर्तुं शक्नुवन्ति, जन्ममृत्युप्रमाणपत्रं च प्राप्तुं शक्नुवन्ति।

बजटसत्रात् पूर्वं फरवरीमासे १३ दिनाङ्के सर्वेषां दलानां सभा भविष्यति

अपरपक्षे विधानसभायाः बजटसत्रस्य कृते फेब्रुवरी १३ दिनाङ्के सर्वपक्षीयसमागमः भविष्यति। हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभा अध्यक्षः कुलदीपसिंह पठानिया १२ फरवरी दिनाङ्के अपराह्णे १२:१५ वादने प्रेस गैलरी समितिसभायाः अध्यक्षतां करिष्यति। अपराह्णे ३:०० वादने बजटसत्रं दृष्ट्वा सुरक्षाव्यवस्थासम्बद्धस्य सभायाः अध्यक्षतां करिष्यति। विधानसभा अध्यक्षः अवदत् यत् बजटसत्रे राज्यपालस्य सम्बोधनं, वित्तीयवर्षस्य २०२४-२५ तमस्य वर्षस्य बजटं च मुख्यमन्त्रिणा सदने प्रस्तुतं भविष्यति। १४ फरवरीतः बजटसत्रस्य आरम्भः भविष्यति। १३ फरवरी दिनाङ्के अपराह्णे १:०० वादने सर्वदलसमागमः भविष्यति।

अपेक्षायाः आय-व्ययकम्: चिकित्सालयस्य वाहनानि गच्छेयुः, रोगिणां चिकित्सा निःशुल्कं भवेत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः १७ फरवरी दिनाङ्के वार्षिकम् आय-व्ययकम् प्रस्तौतुं गच्छति। अस्मात् आय-व्ययकात् जनसमूहस्य बहवः अपेक्षाः सन्ति। अस्मिन् वर्षे लोकसभानिर्वाचनं भविष्यति। एतत् मनसि कृत्वा बजटस्य निर्माणं क्रियते। हिमाचलप्रदेशे जनानां कृते उत्तमाः स्वास्थ्यसुविधाः उपलभ्यन्ते इति सुनिश्चित्य स्वास्थ्याधिकारिणां मध्ये बहु ऊहापोहाः प्रचलन्ति। मुख्यमन्त्री सुक्खुः स्वयमेव स्वास्थ्याधिकारिभिः सह तिस्रः सभाः अकरोत्। स्वास्थ्यसंरचनाविकासे अपि बलं दातुं शक्यते येन रोगिणः अन्यराज्येषु चिकित्सालयं गन्तुं न प्रवृत्ताः भवेयुः।

काङ्ग्रेसेन हिमाचलस्य जनानां कृते १० प्रतिज्ञाः दत्ताः। 'ग्रामं प्रति चिकित्सालयस्य वाहनम् आगमिष्यति, जनाः निःशुल्कं औषधं चिकित्सां च प्राप्स्यन्ति' इति अष्टमप्रतिज्ञायां वर्तते। एतदपि आय-व्ययके समावेशयितुं उपक्रमः कर्तुं शक्यते। हिमाचलप्रदेशे रोगीवाहनानां व्याप्तिः वर्धयितुं राज्यसर्वकारेण अपि परामर्शाः प्राप्ताः। गम्भीररोगेण पीडितानां वृद्धानां चिकित्सायाः कृते स्वास्थ्यसामग्रीभिः सह वैद्यान् गृहं प्रेषयितुं जनाः आग्रहं कृतवन्तः। आईजीएमसी, टाण्डा मेडिकल कॉलेज इत्येताभ्यां अतिरिक्तम् अन्येषु चतुर्षु चिकित्सामहाविद्यालयेषु रोबोटिक सर्जरी भविष्यति।

नूतनानां नर्सिंगमहाविद्यालयानाम् उद्घाटनस्य अनुमोदनं दत्तस्य सङ्गमेन विशेषज्ञाः आपत्कालीनविभागे अपि परिवर्तनेन सेवां प्रदास्यन्ति। हमीरपुर चिकित्सा महाविद्यालये कर्करोग उत्कृष्टताकेन्द्रं उद्घाटनीयम् अस्ति। मुख्यमन्त्री अस्मिन् विषये केन्द्रीयस्वास्थ्यमन्त्रिणा सह मिलितवान् अस्ति। आदर्शचिकित्सालयेषु षट् विशेषज्ञवैद्याः नियोजिताः भविष्यन्ति। अस्य कृते सर्वकारः पञ्चशतवैद्यानां, चतुःसहस्रपरिचारिकानां, त्रिसहस्रभैषजानां च नियुक्तिं घोषयितुं शक्नोति। रोगिणां चिकित्सायै स्वास्थ्यकेन्द्रेषु विशेषज्ञवैद्याः अपि नियुक्तुं शक्यन्ते। प्रत्येकस्मिन् चिकित्सालये एमआरआई-सीटी-स्कैनसुविधाः प्रदातुम् अधिकारिणां जनसामान्यस्य च मतं प्राप्तम् अस्ति।

भुन्तर-विमानस्थानकविस्तारार्थं वन-अनुमोदनं प्राप्तम्, पर्यटन-क्रियाकलापानाम् भविष्यति उन्नतिः-मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत्

भुन्तरविमानस्थानकस्य विस्ताराय वननिष्कासनं प्राप्तम्। अनेन कुल्लु-उपत्यकायाः सुरम्य-द्रोणिकानां प्रवेशद्वारत्वेन महत्त्वपूर्णस्य अस्य विमानपट्टिकायाः विस्तारस्य मार्गः प्रशस्तः अभवत्। सः अवदत् यत् अस्याः परियोजनायाः विस्तारार्थं वन (संरक्षण) अधिनियमस्य अन्तर्गतं आवश्यकानि अनुमोदनानि सुनिश्चित्य अधुना विमानस्थानकस्य विस्तारस्य कार्यं आरब्धुं शक्यते। नागरिकविमानमहानिदेशालयेन निर्धारितानां नियामकमानकानां विस्तारितानां सुरक्षापरिपाटानां च दृष्ट्या एतानि अनुमोदनानि

आवश्यकानि आसन्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् कुल्लू उपत्यकायां पर्यटनक्रियाकलापानाम् प्रचारार्थं भुन्तरविमानस्थानकस्य महती भूमिका अस्ति। विमानसेवाद्वारा अपि बहुसंख्याकाः पर्यटकाः कुल्लू-लाहौल- उपत्यकायाः सुन्दर-उपत्यकां सहजतया प्राप्नुवन्ति। सः अवदत् यत् अधुना अमृतसरतः कुल्लूपर्यन्तं प्रत्यक्षविमानयानानि आरब्धानि सन्ति तथा च एतादृशे सति भारतात् विदेशेभ्यः च यात्रिकाः अस्य विमानस्थानकस्य विस्तारस्य लाभं प्राप्नुयुः।

शोकवार्ता उपमुख्यमंत्रिणः

मुकेश-अग्निहोत्रिणः
धर्मपत्न्याः निधनम्

हिमसंस्कृतवार्ता- ऊना। हिमाचलप्रदेशस्य उपमुख्यमन्त्रिणः मुकेश-अग्निहोत्रिणः धर्मपत्न्याः प्रो. सिम्मी अग्निहोत्रीवर्यायाः निधनं जातम्। अस्य सूचना स्वयमेव उपमुख्यमंत्रिणा मुकेश-अग्निहोत्रिणा स्वीये आभासीयेपृष्ठे प्रदत्ता। तत्र तेन उल्लिखितम् यत् - अतीव दुःखितहृदयेन वयं भवन्तं सूचयामः यत् प्रो. सिम्मी अग्निहोत्री मर्त्यलोकं त्यक्त्वा भगवतः चरणयोः विलीना अभवत्। अन्तिम दर्शन हेतवे अपराह्णे १:०० वादनपर्यन्तम् तस्याः पार्थिवशरीरं पैतृकग्रामे गौड़पुरजयचन्दे स्थिते निजनिवासे आस्थाकुंजे स्थाप्यते।

अन्तिमसंस्कारः 10 फरवरी शनिवासरे अपराह्णे 02:00 वादने मोक्षधामे गौन्दपुर जयचन्दे (हरोली) इत्यत्र भविष्यति। हिमसंस्कृतवार्ता कुटुम्बम् सिम्मी अग्निहोत्रीवर्यायाः असामायिके निधने अतिशोकं प्रकटयति अपि च शोकसंतप्तपरिवाराय संवेदनां प्रकटयति दुःखं सोढुं शक्तिं प्रदातुं च ईश्वरं प्रार्थयति।

लोसरपर्वणि परोक्ष्यते हिमाचलीव्यञ्जनानि, धर्मशालायाः
मैक्लोङ्गञ्जे आचर्यते नववर्षम्, अद्यारभ्यः पूजा-अर्चना

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

बौद्धपञ्चाङ्गानुसारं लोसरपर्वणः अथवा नववर्षस्य अवसरे मुख्यबौद्धमन्दिरस्य मैक्लोङ्गञ्जे प्रथमवारं हिमाचलीव्यञ्जनानाम् आयोजनं भविष्यति। तिब्बतीसमुदायस्य लोसर (नववर्षस्य) उत्सवस्य आरम्भः १० फरवरी शनिवासरे भविष्यति। त्रिदिवसीयस्य उत्सवस्य आरम्भः मैक्लोङ्गञ्जस्य ला- ग्यारी-बौद्धमठे विशेषपूजा-अर्चना भविष्यति। तिब्बती-पञ्चाङ्गानुसारं एतत् २१५१तमं वर्षम् अस्ति। एतेन सह मुख्यबौद्धमन्दिरस्य मैक्लोङ्गञ्जे फरवरीमासे १३ दिनाङ्के लोसरमहोत्सवस्य अवसरे भारतात् विदेशात् च आगच्छन्ताः पर्यटकाः स्थानीयतिब्बतीजनाः च प्रथमवारं हिमाचलीव्यञ्जनानाम् स्वादं प्राप्स्यन्ति। धर्मशाला- मैक्लोङ्गञ्जयोः विपणीषु तिब्बतीसमुदायस्य नववर्षस्य (लोसरस्य) विषये बहु उत्साहः वर्तते। तिब्बतीसमुदायस्य जनाः स्वगृहाणां सौन्दर्यीकरणे व्यस्ताः सन्ति। अस्मिन् अवसरे तिब्बतीसमुदायस्य जनाः पारम्परिकवस्त्रधारिणः परस्परं मिलित्वा अभिनन्दनं कुर्वन्ति। लोसरस्य विषये तिब्बतीसमुदाये बहु उत्साहः आसीत्। लोसरस्य कृते तिब्बतीजनाः पूर्वमेव स्वगृहाणि स्वच्छं कृत्वा वर्णं कुर्वन्ति।

एतदतिरिक्तं नववर्षस्य कृते विविधानि मिष्टानानि इत्यादयः अपि निर्मायन्ते। प्रबंधन- अधिकारी कुंछांग मिगमरः अवदत् यत् महोत्सवात् पूर्वं केन्द्रीयतिब्बतीप्रशासनस्य (सीटीए) कर्मचारिभिः सम्पूर्णं मण्डले मुख्यसर्वकारीकार्यालयेषु मिष्टान्नं वितरितम्। तिब्बतीसमुदायस्य जनाः प्रथमं स्वदेवतायाः कृते छाङ्गं अर्पयन्ति, ततः परस्परं वा बन्धुभिः वा तस्य आदानप्रदानं कुर्वन्ति।

विश्वस्थली नगरे चूडामणि संस्कृत-संस्थानम् इत्यस्मिन्
पारम्परिकगुरुकुले रामायणप्रश्नमंचेति कार्यक्रमः सोत्साहेन संपादितः

हिमसंस्कृतवार्ताः, ०९ फरवरी 24। जम्मू कश्मीर केन्द्रशासितराज्यस्य कठुआ जनपदान्तर्गते विश्वस्थली नगरे चूडामणि संस्कृत-संस्थानम् इत्यस्मिन् पारम्परिकगुरुकुले रामायणप्रश्नमंचेति कार्यक्रमः सोत्साहेन संपादितः। कार्यक्रमे गुरुकुलस्य वरिष्ठ आंगलाध्यापिका श्रीमती ललिता वैद्य महोदयानां अध्यक्षतायां विद्यार्थिनां मध्ये बाल्मीकिरामायणआधारितः एका स्पर्धा समायोजिता। यत्र निर्णायक रूपेण वेदाध्यापकः आचार्य अनमोल उपाध्यायः तथा विज्ञानविषय अध्यापिका आचार्या प्रवीण कुमारी स्तः। कार्यक्रमस्य संचालनं गुरुकुलस्य प्राचार्य डॉ सौम्य रञ्जन महापात्रेण सम्यक्तया निर्वाहितः। प्राचार्यवर्यः एतादृशकार्यक्रमस्य आवश्यकता विषये वदति यत् सांप्रतिकसमाजे आधुनिकतायाः बिषवलयः सर्वान् आक्रामितः। समाजे असहिष्णुतायाः फलम् सर्वत्र उड्डीयमानः भवति। जनानां गुरुभ्यः सम्मानं, पितरौ च भक्तेः अभावं दृश्यते। येन मानवसमाजः विपथगामी भवति।

रामायणान्तर्गतं भातस्नेहः, पितृसत्यपालनं, सेवा, परोपकारादयः सर्वं सांप्रतिकसमाजे आधुनिक जनान् अवश्यं वोधनीयं भवति। भगवतः पुरुषोत्तमः श्रीरामचन्द्रस्य पवित्र पथि यः गमिष्यति सः अवश्यमेव स्वीय जीवनस्य सार्थकतां प्राप्स्यति इत्यत्र नास्ति सन्देहः। प्रथमा द्वितीयवर्षस्य छात्राः सर्वाधिकानां प्रश्नानां समीचीनमुत्तरं दत्वा विजयमुकुटं प्राप्तवन्तः। अस्मिन् प्रश्नमंच कार्यक्रमे गुरुकुलस्य सर्वे विद्यार्थिनः, आचार्याः, कर्मचारिणश्च समुपस्थिताः आसन्।

बिहारे वातावरणस्य स्वरूपं परिवर्तयति

हिमसंस्कृतवार्ताः- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

पश्चिमवायुना बिहारस्य अधिकांशमण्डलेषु आर्द्रता वर्धिता अस्ति। गतदिनद्वये पश्चिमवायुवेगः प्रतिघण्टां २०-३० कि.मी.तः ४० कि.मी.पर्यन्तम् आसीत्, अतः राज्ये न्यूनतमं तापमानं २ तः ४ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं न्यूनीकृतम् 11 फरवरी दिनाङ्के पटनासहितस्य राज्ये पूर्ववायुः प्रवहति इति कारणतः अधिकतमं न्यूनतमं च तापमानं २

तः ३ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं वर्धते। अनेन जनानां शीतात् निवृत्तिः भविष्यति। शुक्रवासात् पश्चिमवायुस्य वेगः स्थगितः भविष्यति परन्तु अग्रिमदिनद्वयं यावत् न्यूनतमं तापमानं क्रमेण न्यूनं भविष्यति। अस्य कारणात् जनाः प्रातः सायं च शीतलं अनुभविष्यन्ति। पूर्ववायोः प्रभावात् रविवासात् तापमानस्य वृद्धिः आरभ्यते। दिवा सूर्यप्रकाशात् जनाः उपशमं प्राप्नुयुः परन्तु सायंकाले अनन्तरं शीतं कष्टप्रदं भवितुम् अर्हति। कुत्रापि सर्वाधिकं न्यूनतमं तापमानं बिहारस्य मोतिहारीनगरे आसीत् यत्र

दूरदर्शन-अभिनेता लक्ष्य लालवाणी
करणजोहरस्य चलच्चित्रेण
सह बॉलीवुड-मध्ये दृश्यते

चलच्चित्रवार्ता:

जगदीशडाभी- जगदीश डाभी मुम्बई। दूरदर्शनस्य अभिनेता लक्ष्य लालवानी बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं कर्तुं गच्छति। करणजोहरः अधुना यावत् बॉलीवुड-मध्ये कस्यापि बॉलीवुड-स्टार-बालकस्य प्रक्षेपणं न कृतवान् अधुना सः दूरदर्शन-अभिनेता लक्ष्य-लालवानी-इत्यस्य प्रक्षेपणं कर्तुं गच्छति। करणजोहरः गतदिवसे अर्थात् शुक्रवासरे स्वस्य नूतनं चलच्चित्रं किल 'Kill' इति घोषितवान्। करणेन 'किल' इत्यस्य छायाचित्रं सामाजिकमाध्यमेषु प्रसारितं कृत्वा विमोचनदिनाङ्कस्य विषये सूचना दत्ता। करणः छायाचित्रं स्थापितं कृत्वा अवदत् यत् चलच्चित्रं २०२४ तमस्य वर्षस्य जुलाई-मासस्य ५-दिनाङ्के प्रदर्शितं भविष्यति। दूरदर्शनस्य अभिनेता लक्ष्य लालवानी करणजोहरस्य एतत् नूतनं चलच्चित्रं बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं कर्तुं गच्छति। लक्ष्यः अद्यावधि कस्मिन् अपि दूरदर्शनप्रदर्शने कार्यं कृतवान् इति वदामः। लक्ष्यः अन्तिमे समये 'पोरस' इत्यस्मिन् दृष्टः आसीत्। अस्मिन् सः पोरसराजस्य भूमिकायां दृष्टः आसीत्। भवन्तः आश्चर्यचकिताः भविष्यन्ति यत् 'पोरस' भारतस्य महत्तमः दूरदर्शनप्रदर्शनम् आसीत्। प्राप्तवार्तानुसारं ५०० कोटिरूप्यकाणाम् आय-व्ययकेन अयं कार्यक्रमः निर्मितः आसीत्। दूरदर्शनस्य महत्तमस्य कार्यक्रम-इत्यस्मिन् दृश्यमानस्य अनन्तरम् अधुना लक्ष्य लालवानी 'किल' इति चलच्चित्रेण बॉलीवुड-चलच्चित्रे दर्शनं दास्यति। लक्ष्यस्य अस्य चलच्चित्रस्य निर्देशनं निखिल नागेश भट्टः कुर्वन् अस्ति।

वित्तकोषस्य -शेयराणां क्रयणकारणेन
विपणौ-वृद्धिः ; सेन्सेक्सः १६७ अंकं
वर्धितः, निफ्टी अपि ७१७५० अंकैः पारम्

(हिमसंस्कृतवार्ताः - दिल्लीपः (नादौनम्))

शुक्रवासरे आन्तरिकशेयरविपणौ महती अस्थिरता अभवत्। प्रमुखाः बेन्चमार्क सूचकाङ्काः सेन्सेक्स, निफ्टी च मन्दप्रारम्भानन्तरं सुदृढाः अभवन्, अन्ते च लाभैः सह स्थगितः अभवन्। सप्ताहस्य अन्तिमे व्यापारदिने सेन्सेक्सः ७१,५९५ इति मूल्ये १६७ अंकस्य लाभेन सह समाप्तः। तस्मिन् एव काले निफ्टी इत्यस्य सूचकांकः ६४ अंकैः वर्धमानः २१,७८२ अंकाः अभवत्। शुक्रवासरे व्यापारसत्रे बैंकक्षेत्रस्य शेयरेषु क्रयणं दृष्टम्। एतेन सह एफएमसीजी-वित्तीयक्षेत्रस्य च शेयराः अपि हरितचिह्ने व्यापारं कुर्वन्तः दृष्टाः। ऑटो तथा मेटल क्षेत्रस्य भागेषु विक्रयणं दृश्यते स्म। ततः पूर्व गुरुवासरे सेन्सेक्सः ७२३ अंकाः स्वलितः आसीत्,

भारतीयमुद्रायां न्यूनता

शुक्र वासरे रुप्यकस्य मूल्यं डॉलरस्य विरुद्धं ७ पैसाः न्यूनमागत्य स्थगितः अभवत्। अन्तरबैङ्क विदेशी मुद्राविपणौ स्थानीय इकाई ८२.९६ इत्यत्र उद्घाटिता अन्ततः डॉलरस्य विरुद्धं ८३.०३ (अस्थायी) इति मूल्ये आगत्य स्थगितः अभवत्, यत् पूर्वसमाप्तेः अपेक्षया ७ पैसाः न्यूनः अस्ति। गुरुवासरे अमेरिकीडॉलरस्य विरुद्धं रुप्यकस्य मूल्यं ८२.९६ इति मूल्ये समतलरूपेण समाप्तम् आसीत्।

तापमानं ७ डिग्री इति ज्ञातम्। मौसमविभागस्य अनुसारं आगामिदिनेषु न्यूनतमतापमानस्य बहु न्यूनता न भविष्यति। सम्प्रति अस्मात् अधिक परिवर्तनं द्रष्टुं आशा नास्ति भागलपुर, नवादा, अररिया, डेहरी, कैमूर आदयः न्यूनतमं तापमानं, किशनगंज, फारबिसगंज, पूर्णिया, कटिहार, सुपौल, दरभंगा, मुजफ्फरपुर, पुपरी, भोजपुर, औरंगाबाद अधिकतमतापमानस्य वृद्धिः ज्ञाता अस्ति। १० नगरेषु न्यूनतमं तापमानं दश डिग्री सेल्सियसतः न्यूनं एव अभवत्।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्। रामस्य राज्याभिषेकात् परम् ऋषिभिः सह वार्तालापः। (प्रथमः सर्गः) रामस्य राज्याभिषेकात् परं तं प्रतिनन्दितुं सर्वे मुनयः चतसृभ्यः दिग्भ्यः अयोध्यां समागच्छन्

पूर्वस्यां दिशि श्रिताः ऋषयः यथा कौशिकः, यवक्रीतः, गार्ग्यः, कणः, गालवः, मेधातिथेः पुत्रः चा दक्षिणदिशि श्रिताः ऋषयः यथा स्वस्त्यात्रेयः, भगवान् नमुचिः, प्रमुचिः, अगस्त्यः, अत्रिः, भगवान् सुमुखः, विमुखः चा पश्चिमदिशि श्रिताः ऋषयः यथा नृषङ्गः, कवपी, धौम्यः, महामुनिः कौशेयः चा उत्तरदिशि श्रिताः ऋषयः यथा वसिष्ठः, विश्वामित्रः, कश्यपः, गौतमः, जमदग्निः, भरद्वाजः चा ते सर्वे वेदवेदाङ्गविदुषः नानाशास्त्रविशारदाः महात्मानः मुनयः राघवस्य द्वारं सम्प्राप्य प्रतीक्षां कुर्वन्ति स्म। महात्मा अगस्त्यः तदा

द्वारस्थं प्रतिहारम् अब्रवीत् - अस्माकम् ऋषीणाम् आगमनवार्ता राघवाय निवेद्यताम्। महात्मनः अगस्त्यस्य वचनं श्रुत्वा प्रतिहारः तूर्णं राघवम् अगच्छत्। सः पूर्णचन्द्रसमद्युतिं रामं सहसा दृष्ट्वा महामुनिः अगस्त्यः महर्षिभिः समागतः इति रामं समसूचयत्। ऋषीणाम् आगमनवार्तां श्रुत्वा रामः प्रतिहारं प्रत्यवदत् - यथासुखं तान् सर्वान् प्रवेशय। ततः मुनयः सर्वे भवनं प्राविशन्। तान् मुनीन् दृष्ट्वा कृताञ्जलिः श्रीरामः उत्थाय पाद्यार्घ्यादिभिः सादरम् आर्चत्। तेभ्यः सर्वेभ्यश्च गां निवेद्य उपवेशनाय च तेभ्यः आसनानि अददात्। तदा तेषां केचन महत्सु काञ्चनचित्रेषु केचन कुशासनेषु केचन च मृगचर्मयुक्तासनेषु उपाविशन्। तदा रामेण कुशलं पृष्टाः वेदविदः महर्षयः सर्वे रामं वचनमब्रवीत् हे राम! वयं सर्वे कुशलिनः स्मः। देवशत्रुं रावणं हत्वा त्वां कुशलिनं दृष्ट्वा वयम् अत्यन्तं हृष्टाः स्मः। हे राजन्! पुत्रपौत्रवान् रावणः तव कृते भारः नास्ति, सधनुः त्वं तु लोकान् त्रीन् अपि जेतुं शक्नुयाः इत्यत्र संशयः नास्ति। दिष्ट्या अद्य सीतया सह त्वां विजयिनं वयं पश्यामः। दिष्ट्या प्रहस्तः, विकटः, विरूपाक्षः, महोदरः, अकम्पनः, दुर्द्धर्षः इत्येते निशाचराः निहताः अभवन्। हे राम! दिष्ट्या त्वया युद्धे कुम्भकर्णः निपातितः अभवत्। हे राम! दिष्ट्या त्वया अतिकायः, त्रिशिराः, देवान्तकः, नरान्तकः, इत्येते महावीर्याः निशाचराः निहताः अभवन् इति अत्यन्तं हर्षस्य विषयः, किन्तु रावणपुत्रः युद्धे महामयाधरः सर्वभूतानाम् अवध्यः इन्द्रजित् त्वया निहतः अभवत् इति श्रुत्वा वयम् अत्यन्तं सन्तुष्टाः अभवाम। इन्द्रजितं हतं श्रुत्वा वयं विस्मिताः अभवाम। हे काकुत्स्थ! त्वं तान् सर्वान् राक्षसान् हत्वा अस्मभ्यं सर्वेभ्यः ऋषिभ्यः पुण्याम् इमाम् अभयदक्षिणाम् अददाः। तेषाम् ऋषीणां वचनं श्रुत्वा परमं विस्मयं गत्वा प्राञ्जलिः रामः अब्रवीत् हे भगवन्तः! निशाचरं रावणं कुम्भकर्णं च अतिक्रम्य भवन्तः किमर्थम् इन्द्रजितं प्रशंसन्ति? महोदरं विरूपाक्षं प्रहस्तं दुर्द्धर्षं देवान्तकं नरान्तकं त्रिशिरसं धूम्राक्षं च अतिक्रम्य किमर्थं भवन्तः इन्द्रजितं प्रशंसन्ति? इन्द्रजितः कीदृशः प्रभावः, किं बलं कश्च पराक्रमः, केन वा कारणेन सः रावणात् अतिरिच्यते? अहं न आज्ञापयामि, यदि गुह्यं न, यदि मया श्रोतुं शक्यं तर्हि कृपया कथ्यताम्।-प्रदीपः!

सहजरीत्या कारकज्ञानम्

कृषिक्षेत्रस्य स्वामी धान्यं स्वहस्तेन निर्धनाय धान्यागारात् अङ्गणे ददाति। अस्मिन् वाक्ये - 'कृषिक्षेत्रस्य' इति पदं सम्बन्धे अस्ति। एवमेव, कर्ता - स्वामी, कर्म - धान्यम्, करणम् - स्वहस्तेन, सम्प्रदानम् - निर्धनाय, अपादानम् - धान्यागारात्, अधिकरणम् - अङ्गणे। एवं प्रकारेण अत्र षष्ठ्यन्तपदं विहाय इतराणि सर्वाण्यपि विभक्तियुक्तपदानि क्रियापदेन सह सम्बन्धं रक्ष्युः। अत एतानि कारकाणि कथ्यन्ते। अर्थात् क्रियान्वयि कारकम् इति। कारकं षड्विधम् - कर्ता, कर्म, करणम्, सम्प्रदानम्, अपादानम्, अधिकरणं चेति। वाक्यमवलोक्य एवं प्रश्नः करणीयः - को ददाति? उत्तरम् - स्वामी (कर्ता, प्रथमा विभक्तिः)। किं ददाति? उ० - धान्यम् (कर्म, द्वितीया विभक्तिः)। केन ददाति? उ० - स्वहस्तेन (करणम्, तृतीया

विभक्तिः)। कस्मै ददाति? उ० - निर्धनाय (सम्प्रदानम्, चतुर्थी विभक्तिः)। कस्मात् ददाति? उ० - धान्यागारात् (अपादानम्, पञ्चमी विभक्तिः)। कुत्र ददाति? उ० - अङ्गणे (अधिकरणम्, सप्तमी विभक्तिः) चेति। परन्त्वत्र 'कृषिक्षेत्रस्य' इति षष्ठ्यन्तपदस्य 'ददाति' इति क्रियापदेन सह न कोऽपि सम्बन्धः, अर्थात् क्रियया सह तन्नाच्चेति। अपितु 'स्वामी' इति कर्तृपदेन सह हि तस्य सम्बन्धः। तस्मात् एतत् 'शेषषष्ठी' आख्यायते, न वा कारकमिति। एवं सहजविधिना कारकज्ञानं, परिचयो वा प्राप्तुं शक्यते अभ्यासिभिः। शुभमस्तु

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

उत्तराधिकारी

एकदा कश्चन राजा वृद्धः अभवत् तदा सः स्वस्य त्रिषु पुत्रेषु एकं पुत्रं उत्तराधिकारी इति परीक्षितुं निश्चितवान्। पुत्रत्रयं आहूय एकैकं मुद्रां दत्त्वा तेन पूर्णतया स्वकक्षं पूरयितुं निर्देशं दत्तम्। प्रथमः पुत्रः तेन धनेन स्वकक्षं अवकरेण पूरितवान्। द्वितीयः पुत्रः तेन धनेन स्वकक्षं तृणैः पूरितवान्। तृतीयेन पुत्रेण स्वकक्षे

दीपं प्रज्वाल्य कक्षः प्रकाशेन पूरितः। धूपयष्टिप्रज्वलिते सम्पूर्णे कक्षे सुगन्धस्य वातावरणं जातम्, तदनन्तरं वाद्ययन्त्रैः वाद्यध्वनिभिः पूरितः कक्षः शोभायमानं जातम्। राजा तृतीयपुत्रं उत्तराधिकारी इति घोषितवान् येन प्रकाशगन्धसङ्गीतेन च स्वकक्षं पूरितम्।

हिमसंस्कृतवार्ताः

प्रधानसम्पादकः- डॉ.अमनदीपशर्मा

व्याकरणम्

'व्याक्रियन्ते व्युत्पाद्यन्ते शब्दा अनेन' इति व्याकरणम्। वि-आङ्-उपसर्गपूर्वात् कृधातोः ल्युट् (अन) प्रत्यये विहिते व्याकरणशब्दः सिध्यति। शब्दानुशासनम् इति व्याकरणशास्त्रस्य अपरं प्रसिद्धं नाम। 'शब्दानाम् अनुशासनं शब्दानुशासनम्' इति षष्ठीतत्पुरुषः। अनुशिष्यन्ते असाधुशब्देभ्यः विविच्य साधुशब्दा अनेन शास्त्रेण। अतः एवोच्यते वाक्यपदीये भर्तृहरिणा- 'शब्दसाधुत्वज्ञानविषया सैषा व्याकरणस्मृतिः।' व्याकरणं लौकिकानां वैदिकानां च उभयविधशब्दानाम् अनुशासनं करोति। साधुशब्दबोधकत्वात् धर्म-अर्थ-काम-मोक्षरूपाणां चतुर्विधपुरुषार्थानां सिद्धये तत् साह्यकारि भवति। व्याकरणशास्त्रस्य स्वरूपविषये बहूनि मतानि प्रचलितानि। 'पाणिन्युपज्ञं व्याकरणम्' इति आचार्यः भैरवमिश्रः। उपज्ञा उपदेशं विना जातं प्रथमज्ञानम्। तच्च व्याकरणशास्त्रविषये पाणिनेः अभवत् सः च तज्ज्ञानेन स्वस्य व्याकरणं रचितवान्। 'लक्ष्यलक्षणे व्याकरणमिति' भाष्यकारः। लक्ष्यं साधुशब्दाः लक्षणं च सूत्रम्। न केवलं शब्दाः न अथवा न केवलं सूत्राणि नाम व्याकरणं प्रत्युत व्याकरणे उभयोः समावेशः भवति। व्याकरणशास्त्रस्याध्ययनं महत्वपूर्णं तथापि तत्र बहूनि दुरुहता। तदध्ययनार्थं न्यूनातिन्यूनं द्वादशवर्षाणि कालः अपेक्षितः अतः 'द्वादशवर्षैः व्याकरणं श्रूयते' इत्युक्तिः। तत्रापि यदि अध्ययनं खण्डितं भवति चेत् 'पक्षादूर्ध्वम् अवैयाकरणः' इत्यपि उच्यते। यदि पञ्चदशदिनानि यावत् अध्ययनं खण्डितं भवति चेत् वैयाकरणः अपि अवैयाकरणः भवतीति तात्पर्यम्। एतस्य शास्त्रस्य काठिन्यं मनसि निधायैव जयन्तभट्टेन न्यायमञ्जर्यामुक्तं यत् - दुष्टग्रहगृहीतो वा भीतो वा राजदण्डतः।

पितृभ्यामभिशप्तो वा कुर्याद्व्याकरणे श्रमम्। कश्चन मनुष्यः दुष्टग्रहैः पीडितः मातापितृभ्याम् अभिशप्तः अथवा राजदण्डात् भीतः स्यात् चेदेव सः व्याकरणशास्त्रे दुरवगम्ये अध्ययनाय प्रवृत्तः भवेत्। 'अनन्तपारं किल शब्दशास्त्रम्' इत्यपि प्रसिद्धं वचनम्। शब्दानाम् अनन्तत्वात् व्याकरणशास्त्रस्यापि इति न कर्तुं शक्यते। उक्तं च पतञ्जलिना 'बृहस्पतिः प्रवक्ता इन्द्रश्च अध्येता दिव्यं वर्षसहस्रं प्रवचनकालः तथापि न चान्तं जगाम। किं पुनः अद्यत्वे यः सर्वथा जीवति वर्षशतं जीवति।' इति।

श्री. अभिजित् तोडकरः सुभाषितशिक्षणप्रमुखः संस्कृतभारती, पश्चिममहाराष्ट्रप्रान्तः।

ब्रह्माण्डपुराणम्

पुराणेऽस्मिन् समस्तब्रह्माण्डस्य वर्णनं वर्तते, अतोऽस्याभिधानं ब्रह्माण्डपुराणमिति। भुवनकोषस्यापि वर्णनं प्रायः सर्वेषु पुराणेषूपलभ्यते, परमस्मिन् पुराणे सम्पूर्णजगतः साङ्गोपाङ्गं वर्णनं समुपलभ्यते। नारदपुराणानुसारं पुराणेऽस्मिन् चत्वारः पादाः द्वादशसहस्रं (१२०००) च श्लोकाः आसन्। प्रक्रिया-अनुषङ्ग-उपोद्घात-उपसंहारा इति चत्वारः पादाः आसन्। श्रृणु वत्स प्रवक्ष्यामि ब्रह्माण्डाख्यपुरातनम्। यच्च द्वादशसाहस्रभाविक्लपकथायुतम्॥ प्रक्रियाख्योऽनुषङ्गाख्यः उपोद्घातः तृतीयकः। चतुर्थ उपसंहारः पादाश्च चत्वार एव हि॥ कूर्मपुराणे विषयसूच्यां पुराणमिदं 'वायवीयब्रह्माण्डपुराणम्' इति कथितम्। तदनुसारं महर्षये वेदव्यासाय वायुदेवेनास्य पुराणस्योपदेशो दत्तः। अतस्तत्र वायवीयब्रह्माण्डपुराणमिति कथितम्। नारदपुराणस्येदं महत्वपूर्णं वाक्यं वर्तते-

व्यासो लब्ध्वा ततश्चेतत् प्रभञ्जनमुखोद्गतम् प्रमाणीकृत्य लोकेऽस्मिन् प्रावर्तयदनुत्तमम्॥ अस्य पुराणस्य प्रथमखण्डे जगतः भूगोलस्य विस्तृतं मनोरमं च वर्णनं वर्तते। जम्बूद्वीपस्य, तस्य च पर्वतानां नदीनां वर्णनमनेकेषु अध्यायेषु वर्तते। प्रायः समग्रद्वीपानां पुराणेऽस्मिन् मनोरमरीत्या वर्णनमस्ति, अतः ग्रह-नक्षत्र-युगानाञ्चापि वर्णनं सुन्दररीत्येह कृतं वर्तते। पुराणस्यास्य तृतीये पादे कृतानां भारतवर्षस्य प्रसिद्धक्षत्रियवंशानां वर्णनमैतिह्य-दृष्ट्याऽत्यन्तमुपकारकं विद्यते। अस्य पुराणस्य वैशिष्ट्यमेतद्वर्तते यत् पुराणमेतत् पञ्चमशताब्द्यां ब्राह्मणजनाः जावाद्वीपं प्रतिनीतवन्तः। तत्रत्यायां प्राचीनायां कविभाषायां तस्यानुवादः अद्यापि समुपलभ्यते। प्रधानसम्पादकः- डॉ.अमनदीपशर्मा